

N:o 25.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 3 mars 1908.
— — — — Andra Kammaren den 3 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion
om skrifvelse till Konungen angående lag om adoption.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 19.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär gjort framställning om utarbetande af förslag till lag om adoption.

På det område af familjerätten, som beröres i nämnda framställning, saknas positiva stadganden nästan helt och hållet i gällande svensk rätt. De synpunkter, som ligga till grund för ifrågavarande rättsinstitut, kunna visserligen sägas hafva blifvit i någon mån beaktade i legostadgans bestämmelser rörande upptagande af fader- och moderlöst barn, men hvarken dessa bristfälliga stadganden, som för öfrigt tillerkänna barnet endast en tjänares ställning, eller de öfriga möjligheter gällande rätt bereder att ersätta en lagstiftning rörande adoption, kunna anses tillfyllestgörande för ett rättsligt reglerande af förhållandet mellan fosterföräldrar och det barn, hvilket de upptagit i sitt hem, i afsikt att förläna det samma rättigheter, som om det vore deras eget. I flera andra europeiska länder, hvilkas rättssystem i större omfattning grundats på den romerska rätten, har däremot adoptionsinstitutet upptagits och hithörande förhållanden blifvit på

ett utförligt och systematiskt sätt behandlade. I öfverensstämmelse med en nyare tids uppfattning afser den moderna lagstiftningen i dessa ämnen i motsats till den romerska rätten, som genom adoptionen hufvudsakligen hade till syfte att skapa fadersmyndighet, i främsta rummet att grunda ett föräldra- och barnaförhållande mellan adoptanten och den adopterade.

Såvidt Riksdagen kan finna, skulle ett införande af adoptionsinstitutet i vår rätt icke kränka några berättigade intressen, men väl kunna i sin mån bidraga till att afhjälpa sociala missförhållanden och utgöra ett led i sträfvandena att förbättra lefnadsvillkoren för fattiga och i olyckliga förhållanden uppväxande barn, företrädesvis för sådana, som äro födda utom äktenskapet. Skulle några olägenheter uppkomma af adoptionsrätten, lära de icke blifva större än att de genom en klok och efter rådande sociala förhållanden afpassad lagstiftning kunna utan svårighet undanröjas. I regel torde det blifva barnlösa makar i relativt goda ekonomiska omständigheter, hvilka komma att begagna sig af rätten till adoption, då det mycket ofta för dem är ett behof att genom upptagande af ett fattigt eller föräldralöst barn ersätta bristen på egna afkomlingar. Många barn med god naturlig begåfning kan därigenom under förbättrade ekonomiska och sanitära förhållanden beredas tillfälle till en utveckling, som eljest i de flesta fall skulle hafva uteblifvit, och på samma gång kan för adoptivföräldrarna lifvet få ökadtt innehåll och deras äktenskapliga lycka yttermera befastas. Genom adoptionsinstitutet torde äfven på ett lyckligt sätt minskas antalet af de utom äktenskapet födda barn, som nödgas undvara fördelarna af ett godt hem och ett uppfostrande familjelif. Det synes därför Riksdagen ligga i statens intresse att uppmuntra adoption och genom en ändamålsenlig lagstiftning ordna hithörande förhållanden. Både från barnets och adoptivföräldrarnas synpunkt är detta erforderligt. Redan nu förekommer det så ofta, att fosterföräldrar upptaga ett barn såsom sitt eget, att den fullständiga frånvaron af positiva lagbud, som reglera deras och barnets inbördes rättsförhållanden, gör sig i hög grad kännbar. Visserligen kunna fosterföräldrarna genom testamente betrygga fosterbarnets framtid, men då många äro obenägna att under hälsans dagar förordna om huru vid deras frånfalle skall förfaras med deras kvarlåtenskap samt dessutom frånvaron af positiva lagbestämmelser till barnets förmån i flera fall är fosterföräldrarna okänd, händer det icke så sällan, att vid deras bortgång fosterbarnet icke erhåller de fördelar, de velat bereda det. Osäkerheten i fosterföräldrarnas rätt öfver barnet torde dessutom i icke så få fall hafva afhållit sådana personer, som eljest

skulle hafva varit därtill benägna, från att taga fosterbarn. Blotta medvetandet att barnets naturliga föräldrar, äfven om de förbinda sig att icke göra sin rätt gällande, framdeles kunna återtaga barnet, sedan fosterföräldrarna hunnit fästa sig vid det, eller kanske till och med begagna sig af dessas kärlek till barnet för att tillskansa sig ekonomiska fördelar, kan vara tillräckligt för att förhindra mången att öppna sitt hem för ett fosterbarn.

Genom införande af adoptionsinstitutet synas dessa olägenheter bortfalla. Förhållandet mellan adoptivföräldrarna och det adopterade barnet blifver tryggare och får äfven rättsligen större likhet med förhållandet mellan föräldrar och barn. Genom själfva adoptionen komma vissa rättsverkningar att inträda till barnets förmån, exempelvis att adoptivföräldrarna icke behöfva vidtaga några ytterligare åtgärder för att tillförsäkra barnet del i deras kvarlåtenskap. I hvilken omfattning barnet bör erhålla arfsrätt efter adoptivföräldrarna, i synnerhet om rätt till adoption medgifves äfven i det fall, att dessa hafva bröstarfvingar, samt huruvida och i hvad mån adoptivföräldrarna må tillerkännas rätt till arf efter barnet, kan dock uppenbarligen icke afgöras på sakens nuvarande stadium. Dessa frågor äfvensom de öfriga spörsmål, som i samband med adoptionsinstitutets införande kräfva sin lösning, såsom de lagliga formerna för adoptionens giltighet eller för adoptivförhållandets upphörande, rätt till adoption, då adoptanten har bröstarfvingar, adoptantens och den adopterades ålder, rätt för denne till adoptantens namn m. m., tarfva en ingående och sakkunnig utredning, innan alla verkningarna af adoptionsinstitutets införlifvande med vårt rättssystem kunna öfverblickas.

Enligt Riksdagens förmenande kan det med skäl ifrågasättas, om icke i samband med en blifvande utredning rörande rätten till adoption jämväl en annan närliggande fråga bör göras till föremål för behandling. I 5 kap. 1 § giftermålsbalken heter det: »Aflar man barn med sin fästekvinna eller under äktenskapslöfte eller i lönskaläge, därå sedan fästning eller äktenskap följer, de barn äro äkta barn och kvinnan njuter laggift hustrus rätt.» Såsom villkor för barnens legitimation i de fall, där icke fästning eller äktenskapslöfte vid barnets aflande föreligger, uppställes sålunda fordran på fästning eller äktenskap eller åtminstone, på sätt 8 kap. 1 § ärfdebalken stadgar, att mannen tillsäger kvinnan äktenskap, men endera dör, förrän vigsel åkommer. Fall kunna emellertid inträffa, då en fader, som önskar, att hans utom äktenskapet födda barn måtte erhålla ställningen såsom äkta barn, icke kan uppfylla denna

fordran, t. ex. då kvinnan är död eller förlorat förståndets bruk. Förhållanden kunna äfven tänkas, då möjligheten af ett äktenskap icke är utesluten, men ett sådant i allt fall icke är tillrådligt, såsom då kvinnan förfallit till sedeslöshet eller dryckenskap. Det synes Riksdagen, som om giltiga skäl skulle föreligga för verkställande af undersökning, huruvida icke en fader borde erhålla rätt att i något eller några af ofvan antydda fall legitimera sitt barn. Enligt Riksdagens uppfattning är en dylik utsträckt legitimationsrätt af behofvet påkallad. Liksom adoptionsinstitutet bidrager rätten till legitimation att minska antalet oäkta barn och utgör en konsekvent tillämpning af den redan erkända grundsatsen, att barn genom efterföljande äktenskap mellan föräldrarna får äkta barns rätt. Det ligger äfven i statens intresse att möjliggöra för en fader att ikläda sig de förpliktelser, som äro naturliga för faderskapet. Riksdagen förbiser ingalunda, att det kan möta stora svårigheter att gifva rättsregler rörande dessa ytterst grannliga förhållanden, men de båda rättsinstitut, som nu berörts, erbjuda oaktadt stora olikheter så många beröringspunkter, att det synes Riksdagen önskvärdt, att de blifva föremål för gemensam lagstiftning.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen härigenom anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i hvad mån rätt till adoption bör medgifvas, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lag, hvartill denna utredning må gifva anledning.

Stockholm den 3 mars 1908.

Med undersåtlig vördnad.
